

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

O razširjenju ljudskih šol.

Kakor je znano, morajo občine po zakonu z dne 28./XII. 1884. dež. zak. št. 1 ex 1885 skrbeti za nastanitev in vzdrževanje ljudskih šol, dočim je izplačevanje učiteljskih plač ter pokojnino učiteljev, ozir. njihovih vdov in sirot prevzel normalnošolski sklad, ozir. učiteljski pokojninski zaklad.

Dolžnosti, ki jih imajo občine glede nastanitve in vzdrževanja šol, so bremena, ki brez dvoma občutno obtežujejo občinski proračun. — Umljivo je torej, da se občine, seosebno manjše, ki nimajo dovolj davčnih sil — upirajo proti ustanavljanju, ozir. razširjenju ljudskih šol. Vsak tak korak zahteva velikih denarnih žrtev ter ima v posledici občutno obremenitev že itak z davki in dokladami preobloženih davkoplačevalcev. — Vendar upiranje občin navadno ne zaleže mnogo. Če tudi se vprašanje ustanovitve ali razširitve ljudske šole vsled upiranja občin za nekoliko časa zavleče — vendar se stvari s tem ne zboljša veliko. Občina se sicer v najboljšem slučaju za nekoliko let odkriža grozečega bremena, a končeno se mora vendar udati pritisku šolskih oblastij ter zbrati denar, ki je potreben za šolsko nastanitev, ter za ostale šolske potrebščine. S takim upiranjem se zadeva le odgodi za nekoliko časa, nikakor pa ne reši definitivno v smislu intencij upirajočih se občin.

Zakon ki razpravlja o ustanavljanju in razširjenju ljudskih šol, vsebuje natančne določbe, kedar se mora v kakem kraju ustanoviti šola, ozir. razširiti že obstoječa šola — in določbe tega zakona so obvezne. — Šolske oblasti, ki jim je poverjeno izvrševanje tega zakona, morajo strogo paziti, da se določbe tega zakona praktično uveljavijo in se v resnici tudi ustanove ondi šole, kjer so gotovo dani postavni pogoji, ozir. da se primerno razširijo že obstoječe šole, kakor bi bilo to v zakonu utemljeno. — In da naše šolske oblasti, seosebno deželni šolski sveti, vestno vrše svoje

gori označene dolžnosti, nam je vsem prav dobro znano. Istotako nam je znano, da je bilo neosnovano upiranje občin skoro brez izjeme neuspešno in da so se končno tudi najtrdovratnejše občine morale vdati. — Naše mnenje je torej, da naj se občine ne vpirajo neosnovano odredbam šolskih oblastij, temveč da se jim prostovoljno pokore, ker bi neosnovano upiranje ne imelo nikakega zadovoljujočega končnega vspeha, — temveč bi občini prinesle le nebroj neprilik in sitnostij.

Samo ob sebi pa je umljivo, da velja naš svet le glede takih odredb šolskih oblastij, ki so v zakonu utemeljene ter imajo postavno podlago.

Šolski zakoni so občinam splošno precej neznani in posebno velja to glede onih določb, ki merijo na ustanavljanje in razširjenje že obstoječih šol. — Mislamo torej, da ne bo odveč, če seznanimo županstva z bistvom teh zakonov ter jim na ta način omogočimo poslovanje, ki jim je odkazano bodisi direktno, bodisi indirektno v zadevah šolskega področja.

Z današnjo razpravo hočemo pojasniti zakonite določbe, ki veljajo glede razširjenja obstoječih ljudskih šol. Pojasnili bomo na podlagi novejših odredb in odlokov šolskih oblastij ter razsodb upravnega sodišča vprašanje, kdaj se morajo obstoječe ljudske šole razširiti, to je razpravljali bomo o pogojih, ki se postavno zahtevajo za razširjenje obstoječih ljudskih šol.

O razširjenju ljudskih šol razpravlja § 11 državnega ljudskošolskega zakona z dne 14./V. 1869 dež. zak. št. 62.

Ta § slove:

„Število učiteljev v vsaki šoli se ravna po številu učencev.

Kadar število učencev pri celodnevem poučevanju v treh zaporednih letih znaša po 80 učencev, preskrbeti je brezpogojno še za drugega učitelja, in tako tudi za tretjega, če to število naraste na 160, ter

je treba po tem razmerju še dalje pomnoževati število učiteljev.

Pri poldnevem poučevanju je računati po 100 učencev na jednega učitelja.

Določujoč število učiteljev tistim občinim ljudskim šolam, katere se za otroke poslednjih dveh letnih stopinj uredijo drugače nego veli pravilo (§ 21, odst. 4), se ni ozirati na te otroke.

V prvi vrsti določa ta §, koliko učencev mora poučevati eden učitelj, in koliko učiteljev mora poučevati na eni šoli. — Število učiteljev na šoli je torej odvisno od števila učencev. — Od števila učiteljev pa je na drugi strani zopet odvisno vprašanje, koliko učnih prostorov mora biti v šoli na razpolago. Samo ob sebi je umljivo, da mora vsaka učna moč imeti svoj poseben učni prostor. — S tem toraj določa § 11 drž. šolsk. zakona, koliko mora imeti šolsko poslopje učnih sob. — Kakor smo toraj videli je število učencev odločilno ne le za vprašanje, koliko mora biti učnih močij na šoli, temveč tudi za vprašanje, kako mora biti šola velika in prostorna. — Čimveč učencev, temveč učnih močij in v zvezi s tem temveč učnih prostorov, to je razredov ozir. oddelkov.

Po nameri zakonodajalca naj bi odpadlo na eno učno moč pri celodnevem poduku 80, pri poldnevem poduku pa največ 100 učencev. — To vsekako ni pretirana zahteva, ako pomislimo s kakimi težkočami se je boriti učitelju, posebno na prvih stopnjah, — če ima pred seboj nepregledno kopico otrok. — Če se mora učitelj boriti s prevelikim številom učencev, potem gotovo ne moremo in tudi po vsej pravici ne smemo računati na povoljen uspeh njegovega delovanja. — Iz pedagoških in fizičnih ozirov je izključeno, da bi se enemu učitelju odkazalo večje število učencev, kakor ga določa § 11 drž. šolsk. zakona.

Toda opustimo to vprašanje ter se obrnimo k predmetu naše razprave.

Kakor smo že omenili je razširjenje ljudske šole odvisno edino le od števila učencev, ki pohajajo to šolo. Odločilne so včasih posamezne enote. — Važno je torej, da izvemo, kako moramo po smislu § 11 dež. šolskega zakona določiti število učencev, ki je odločilno za rešitev vprašanja, ali se mora obstoječa ljudska šola razširiti ali ne. — Predno pojasnimo, kako je določiti o § 11 dež. šolskega zakona navedeno število, moramo vsekakor popreje določiti pojem izraza „učenec“, kakor ga je imel zakonodajalec v mislih. — Predno moremo izračunati število učencev, moramo biti vsekako preje na jasnem, katere otroke smemo računati v to število?

Učenci so po smislu § 11 dež. šolskega zakona vsi oni šoloobiskujoči otroci, ki so dopolnili šesto leto ter še niso prekoračili svojega 14 leta. Ti otroci se namreč po določbah §§ 21 in 25 zakona z dne 2./V. 1883 dež. zak. št. 53 zavezani obiskovati ljudsko šolo — in edino le število teh otrok more priti v poštev, če se gre za to, ali je obstoječa ljudska šola razširiti

ali ne, ker je ljudska šola edino le tem otrokom namenjena.

Od obiskovanja ljudskih šol so v smislu § 23 dež. šolskega zakona opravičeni:

a) otroci, ki obiskujejo kako višjo šolo ali obrtne, poljedeljske šole ali strokovne tečaje, ako morejo le ti po svoji uredbi nadomeščati ljudskošolski poduk.

b) otroci, katerim brani kaka dušna ali telesna napaka, obiskovati šolo, in

c) otroci, ki se poučujejo doma ali v kakem zasebnem zavodu.

Teh otrok nam ni treba vpoštevati v slučaju razširjevanja obstoječe ljudske šole, kar je pač samo ob sebi umljivo, ker so ti otroci oproščeni od obiskovanja ljudskih šol. — Radi tega ne morejo odločevati, ali naj se obstoječa ljudska šola razširi ali ne.

Iz popreje navedenih razlogov tudi ne smemo vračunati onih šoloobiskujočih otrok, ki še niso dopolnili šestega leta, ali pa ki so že prekoračili 14 leto, ker ti otroci v smislu odredb državnega ljudskošolskega zakona niso zavezani obiskovati ljudske šole. To izvajamo tudi iz § 11 zakona z dne 29./IV. 1873 dež. zak. št. 21, ki določa, da je otrokom, ki še niso dosegli šoloobvezne starosti, ozir. so isto že prekoračili, dovoliti vstop v ljudsko šolo le tedaj, če šola vsled tega ne bi bila prenapolnjena.

Izmed otrok, ki so že prekoračili 14 leto, so zavezani po § 21 točka 2 dež. šolskega zakona obiskovati ljudsko šolo le oni, ki niso bili spoznani zreli za izpust iz šole. — Ti otroci so toraj šoloobvezni — in jih bomo morali toraj všteti v število učencev, ki ga določa § 11 dež. šolskega zakona.

Po gorešnjem načelu se bomo morali toraj ravnati pri določitvi števila učencev, ki odločuje, ali se mora obstoječa šola razširiti ali ne. Tega načela se drži tudi upravno sodišče, ki izreka v svoji razsodbi z dne 8./VII. 1886 št. 1903 sledeče:

„Število učnih močij je določiti po številu šoloobiskujočih otrok. Zato govori že § 11 zakona z dn 2./V. 1883 drž. zak. št. 53, ki se poslužuje izraza „učenec“, ki pomeni šolo obiskujoče otroke; istotako § 23 ki oprošča od obiskovanja ljudske šole one v šoloobvezni starosti nahajajoče otroke, ki so na drugih zavodih, ali pa radi dušnih ozir. telesnih napak ne morejo obiskovati šolo, kar bi bilo gotovo nezmislno, če bi se zahtevalo učitelja za take otroke, ki postavno niso zavezani obiskovati šolo.“

Olajšave, ki se dovolijo posameznim učencem glede obiska šole, so brezpravilne ter se na iste ni ozirati pri določitvi števila šoloobiskujočih otrok, ki je merodajno za razširjenje obstoječe ljudske šole.

Če so pa na kaki šoli dovoljene splošne olajšave, potem se nam je ravnati po določbi IV. odstavka § 11 drž. šolskega zakona, ki nam je radi nje jasnosti ni treba obširneje razložiti.

(Dalje pride.)

O stanovanjskem vprašanju.

Piše Rudolf Sega.

I.

O vzrokih stanovanjske bede v mestih.

Pri razmotrivanju vzrokov in pri iskanju odpo-
močkov zoper stanovanjsko bedo v mestih se je na-
vadno zelo grešilo. Dejstvo, da ljudje, ki iščejo majhno
ali srednje stanovanje in ki morejo za to tudi obi-
čajno ceno plačati, ne najdejo primerne stanovanja
— torej nedostajanje stanovanj se je preeno-
stransko smatralo za vzrok te bede.

Toda to nedostajanje stanovanj pravzaprav ni
toliko vzrok, temveč že del stanovanjske bede. In če
isto tudi smatramo za vzrok, tedaj je vendar le eden
izmed mnogoštevilnih vzrokov.

Najprvo si oglejmo različne vrste stanovanjske
bede. Najhujše je pač takrat, če sploh ne dobimo
stanovanja — in smo vsled tega takorekoč brez
strehe. To vrsto bede najdemo predvsem v večjih
mestih, ki se včasih vsled nastalih razmer razširi v
prav nevarnih dimenzijah. Bolj občnega pomena je
pač drugi vzrok stanovanjske bede — prenapol-
njenje stanovanj. Če smatramo za prenapolnjenje
stanovanj stanje, ko so ljudje v tako majhna stano-
vanja stlačeni, da ne morejo več držati potrebnih ozirov
na zdravje in npravstvo in da je torej bivanje, ki bi
odgovarjalo sedanjim kulturnim zahtevam, nemogoče
— tedaj pač lahko trdimo, da živi vse delavstvo in
pa del srednjega stanu večjih mest — izvzeto tako-
zvano delavsko elito — v majhnih prenapolnjenih sta-
novanjih. Ta prenapolnjena stanovanja najdemo pa
tudi v manjših mestih — sploh v vseh industrijskih
krajih. Poglejmo le naše industrijske kraje: Idrijo, Tr-
bovlje, Zagorje i. t. d. — in zgražali se bomo.

Drugi nedostatki so lega in pa način zidanja
hiš oziroma stanovanj. V starih delih mest so hiše na-
vadno vlažne in nezdrave, ceste ozke, dvorišča pre-
majhna, često manjka dobrih vodovodov in dobre ka-
nalizacije. V modernih delih mest ima pa zopet zistem
takozvanih najemniških kasarn mnogo in zelo ško-
dljivo vplivajočih nedostatkov: mnogoštevilne in vi-
soke stopnjice, popolnoma nedostatna dvorišča i. t. d.

Nadalje je nedostajanje majhnih stanovanj
del stanovanjske bede. To nedostajanje zvišuje ceno,
veča odvisnost najemnikovo od hišnega posestnika in
prisili čestokrat najemnika, da vzame premajhno ali
pa preveliko in predrago stanovanje, v katerem slu-
čaju si potem pomaga s podnajemniki. Že težkoča
sama na sebi, pripravno stanovanje najti, je nedosta-
tek, ker provzroča, da se pri iskanju stanovanja izgubi
nerazmerno mnogo časa in truda. Jeden najvažnejših
delov stanovanjske bede je pa ona premoč hišnega
posestnika čez najemnika in pa odvisnost, ki izvira
iz te premoči. Naravne posledice tega se kažejo pred-
vsem v onih strogih kontraktih, katere morajo v večjih
mestih čestokrat sklepati najemniki in v katerih so vsi
sporni slučajji že vnaprej v škodo najemnikov odlo-
čeni. Te posledice se pa kažejo tudi v brezobzirnem

in previsokem zdraževanju najemnine. Najemnine ne
draže le v razmerju z dejanstvenim zviševanjem vred-
nosti stanovanj, temveč čestokrat mnogo višje, tako
da provzroča to zviševanje stanarine naravnost oro-
panje osebnih dohodkov najemnikovih in v nekaterih
slučajih tudi zvišanje blagovne cene. Najemniki, ki so
vsled svojega opravila navezani na določen mestni okraj,
predvsem pa najemniki prodajalen in delavnic, so na
ta način izročeni na milost in nemilost hišnemu po-
sestniku. — S tem pa še nismo omenili vseh vzrokov
stanovanjske bede, čeprav tvorijo ravnokar navedeni
glavni del istih.

Naglašati moramo namreč razuntaga, da je sta-
novanjsko vprašanje v gotovem oziru tudi mezdn
vprašanje. Velik del prebivalstva ni namreč nikjer, ne
v velikih in ne v majhnih mestih — z ozirom na svoje
gospodarske razmere zmožen, ono najemnino plačati,
ki je potrebna, da dobi primerno in dobro stanovanje,

Za nedostajanje majhnih stanovanj so predvsem
odgovorni stavbinski podjetniki, ki nočejo tako majhnih
stanovanj zidati — kar je popolnoma razumljivo. Pod-
jetnik, ki stavi hišo navadno z majhnimi sredstvi, hoče
stavbo kakor hitro mogoče prodati, da more na ta
način svoj kapital vporabljaliti zopet za druga podjetja.
Hiše z majhnimi stanovanji pa tudi ne dobe tako lahko
kupca. Oddajanje velikih stanovanj ne dela toliko ne-
prilik in pobiranje stanarine od revnih ljudij je včasih
— „neprijetno delo“.

Še en vzrok stanovanjske bede naj navedemo —
namreč preveliko koncentracijo trgovskih, obrtnih, in-
dustrijskih in drugih podjetij. Dosedanja raziskovanja
stanovanjskega vprašanja so namreč pokazala, da je
največji del prebivalstva prisiljen vkljub najboljšim pro-
metnim sredstvom stanovati v gotovi bližini svoje de-
lavnice. Lahko se torej misli, da so velika podjetja,
kjer dela mnogo ljudij — kakor tovarne, velike trgo-
vine, javne in privatne pisarne — tako blizu skupaj,
in da je prostor, na kateremu je torej večji del na-
stavlencev s svojimi družinami prisiljen stanovati, pre-
majhen, če se hoče namreč imeti dobra in zdrava sta-
novanja. Če namreč abstrahiramo prostor za ceste,
trge, podjetja raznih vrst — ostane le še toliko pro-
stora, da more na istem le tedaj stanovati ona masa,
če vrtove in dvorišča kolikor mogoče zmanjšajo, pri
hišah napravijo mnogo nadstropij, stanovanja pa kar
najmanjša in najožja. V teh slučajih torej ni pravzaprav
visoka cena zemljišč in pa višina stanarine vzrok
stanovanjski bedi, temveč za temi vzroki se skriva le
drugi vzrok, ki bi tudi tedaj provzročal stanovanjsko
bedo, če bi bila stavbišče in najemnina po ceni. Ne-
razmerna koncentracija raznovrstnih podjetij sicer
komaj povzroča stanovanjsko bedo posameznih mestnih
okrajev. Prav lahko si to predstavljamo, če vpošte-
vamo, da imajo skoraj v vseh mestih navado, zidati
posebne fabriške okraje, v katerih so posamezna po-
djetja prav blizu skupaj. In če pomislimo, da zidajo
zdaj v velikih mestih takozvane centralne kolodvore
— tedaj uvidimo, da že samo to dejstvo, ki potegne

tisoče in tisoče novih prebivalcev v navadno že precej obljuden okraj, more provzročiti stanovanjsko bedo.

Često provzročajo stanovanjsko bedo nedostatne javne naprave. Če so n. pr. včasih celi deli mesta vlažni in nezdravi, so temu vzrok navadno pač nedostatni stavbinski predpisi. Slabi vodovodi, nedostatna kanalizacija, slaba stranišča spadajo pač tudi v to poglavje. Toda v tem oziru se je ravno v poslednjem času mnogo popravilo.

Konečno naj omenimo še enega najvažnejših vzrokov stanovanjske bede: draginjo stavbinskih prostorov. Visoke cene stavbišč so tudi v prvi vrsti provzročiteljice zistema takozvanih najemninških kasarn, v katerih najdemo temna in vlažna stanovanja v kletih in podstrešjih, mnogo stopnjic, ozka, mračna dvorišča, o vrtovih seveda ni sledu i. t. d. Da se naklade na najemnino sploh more prenašati, je potrebno, da se iste na kolikor mogoče mnogo stanovanj porazdeli.

Na danem prostoru se more pa temveč stanovanj napraviti, čim večji del prostora se zazida in čim več nadstropij se napravi. Možnost s temi kasarnami prostor izrabiti, provzroča zopet, da se cena stavbišč viša. In ravno to dejstvo sili podjetnika, da zida kasarne. Na teh vzrokih in učinkih so pač v prvi vrsti krivi nedostatni stavbni redi. Ti navadno dovoljujejo preveliko izrabljanje stavbišč — in provzročajo na ta način zviševanje cene. Visoke cene zemljišč provzroča deloma tudi velika vrednost zemljišč v sredi in na periferiji mest. Toda tudi že vsled tega provzroča visoka cena zemljišč v gotovih razmerah stanovanjsko bedo, ker koristi od visokih zemljiščnih cenah nima skupnost meščanov, ki edina ima moralno pravico do tega, temveč posamezniki. Če bi to korist sicer tudi imela skupnost, vendar bi to le težko vplivalo na stanarino — prinašalo bi pa skupnosti prebivalcev druge koristi in olajšave. Toda naravna visoka vrednost mestnih zemljišč še nikakor ne zadošča, da bi si mogli že iz tega razlagati faktično višino zemljiščnih cen — temveč pri tem moramo predvsem vpoštevati naravni monopol, katerega ima relativno majhno število posestnikov mestnih zemljišč nasproti veliki masi prebivalstva. Ta monopol izrabljajo, da izsilijo ne le naravni vrednosti stavbišč odgovarjajoče najemnine, temveč mnogo višje. V obeh navedenih slučajih ima visoka cena stavbišč kot vzrok stanovanjske bede skupno korenino. Te korenine ne tvori že dejstvo samo na sebi, da ima namreč relativno majhno število posestnikov privatno last na zemljiščih mesta in najbližje okolice: lahko si tudi namreč predstavljamo, da tudi občina kot posestnica mestnih zemljišč zahteva previsoke najemnine, da na ta način podpira gotove privilegirane sloje — čeprav to ni prav mogoče. To korenino pač tvori privatna lastnina nekaterih oseb, toda le v toliko, v kolikor pri tem pravna sredstva ne zabranjujejo prevelikega izrabljanja in v kolikor ni poskrbljeno za to, da koristi od naraščujoče cene zemljišč uživa skupnost — temveč, kakor zdaj, popolnoma nezasluzeno privatni posestniki.

S tem smo omenili najbistvenejše socialne vzroke stanovanjske bede v mestih. Že iz tega je razvidno, da ne moremo le enega od navedenih vzrokov smatrati kot činitelja stanovanjske bede, temveč so vsi ti vzroki navadno več ali manj v najožjem stiku med seboj. Predvsem pa moramo zavračati ono toliko razširjeno naziranje, da je namreč edini vzrok stanovanjske bede dejstvo, da ljudstvo hiti z dežele v mesto. S tem naziranjem se hočejo nekateri le na cen način izogniti razmotrivanju tega velevažnega vprašanja. Sicer je res, da to preseljevanje z dežele v mesto provzroča naraščanje mest in večja tako popraševanje po stanovanjih, toda s tem še ni to preseljevanje edini in glavni vzrok stanovanjske bede. Le v toliko tvori to preseljevanje važen vzrok stanovanjske bede, ker tlači plače in mezde mestnega prebivalstva in ker vedno prinaša množico revnih in brezposelnih ljudi v mesto.

(Dalje prih.).

Vprašanja in odgovori.

13. Županstvo v Ž.

Vprašanje: Kedo sme zastopati trgovsko vdovo v neki stvari zaradi osebne dohodnine? Kakšno pooblastilo mora imeti?

Odgovor:

Če trgovka sama ne more ali noče iti k davčni oblasti, jo sme zastopati kot pooblaščenec vsak samopraven možki. Pooblastilo, ki je kolka prosto, naj ima sledeče besedilo: »Podpisana J. J., trgovka v Ž., pooblašča gospoda A. (ime, stan in bivališče zastopnika), da me zastopa v vseh mojih osebno-davčnih zadevah, zlasti da podaja v mojem imenu davčne napovedi in izjave, da vlaga za me pritožbe in rekurze ter sploh ukrene, kar se mu zdi v varstvo mojih koristi potrebno.«

To pooblastilo je veljavno samo za osebno-davčne stvari.

V Ž , dne

Opozorimo Vas pa pri tej priliki, da je davčna oblast kljub pooblastilu opravičena zahtevati, da poda trgovka sama osebno svoje davčne izjave in napovedi. Tako določa § 264 zakona o osebnih davkih.

14. Županstvo T. (Štajersko).

Vprašanje: Ali se sme volitev krajnega šolskega sveta vršiti ustmeno, torej brez listkov?

Odgovor:

Ne! § 42 obč. reda za Štajersko določa, da se imajo volitve v občinskem odboru vršiti z listki. Nikjer ni izrečeno, da bi se smelo ustmeno voliti. Tako je razsodilo tudi že upravno sodišče s sodbo od 2. julija 1892 št. 6713, kjer je izreklo, da se ima vsako sklepanje o volitvi in oddaji služb vršiti brezpogojno in vedno le pismeno. Drugače je na Kranjskem, kjer pravi § 46 obč. reda, da se smejo, — a ne morajo, — volitve vršiti z listki, toda le na podlagi prejšnjega odborovega sklepa. Na Kranjskem velja torej kot pravilo ustmena volitev; pismena z listki je dovoljena še-le tedaj, če odbor sklene, da se bo glasovalo z listki.

15. Županstvo V.

Vprašanje: Ali morajo tudi posestniki našega kraja imeti živinske potne liste za sejme v domači občini?

Odgovor:

Tudi za živino, ki se jo pripelje v domačem kraju na sejem, veljajo predpisi kužne postave glede živinskih

potnih listov, in sicer je treba, da prinese vsakdo potni list s seboj na sejm obenem ko živino prižene. Ni dovolj če se pri županstvu potni list dobi in ga potem doma spravi, živino pa pusti na sejm gnati. V tem zmislu je razsodilo najvišje sodišče s sodbo od 1. decembra 1881 št. 9134.

16. Gospod J. K. tajnik v R.

Vprašanje: Ali je železniški uradnik, ki je obenem častnik v rezervi, tudi volilec prvega razreda?

Odgovor:

Nel § 1. črka d) obč. vol. reda našteva sicer častnike toda le take, ki so šli v stalni pokoj ali ki so se odpovedali vojaški službi (kvitirali), pa si obenem vojaško čast pridržali. K tem ne spadajo rezervni častniki. (Glej sodbo upravnega sodišča od 9. decembra 1903 št. 12.732).

17. Občinski uradnik G.

Vprašanje: 1.) Ali sme imeti županstvo večjo svoto denarja ubožnega zaklada?

2.) Kolika mora biti svota, da se jo ima poslati deželnemu odboru in kako se pošlje, ali denar v gotovini ali hranilna knjižica?

3.) Se-li mora proračun, račun in zapisnika seje v odobritev teh dveh poslati skupno na deželni odbor? Ali se ima to poslati potem okrajnega glavarstva?

Odgovor:

1.) Županstvo sme imeti v blagajni toliko denarja ubožnega zaklada na razpolago, kolikor se ga za tekoče potreščine rabi.

2.) V zakonu ni določena višina zneska, ki se ima plodonosno nalagati. Vsekakor imate denarne kazni, ki posamič presegajo 40 K, dalje volila in vse večje dóhodke plodonosno in pupilarno varno naložiti na hranilno knjižico. K nji ži c o pošljite potem v vinkulovanje deželnemu odboru. Ko bo knjižica vinkulovana, ne boste smeli brez dovoljenja deželnega odbora vzdigniti glavnice, pač pa obresti. Pupilarno varno je naložen denar samo pri hranilnicah (ne pri zadrugah z imenom »Hranilnica in posojilnica«). Take hranilnice so: Mestna hranilnica v Ljubljani, v Novem Mestu, v Radovljici itd.

3.) Proračun in sejni zapisnik o odobritvi istega pošljite skupno deželnemu odboru naravnost, — to pa le tedaj, če ste sklenili pobirati več kot 15% doklado na davke in nad 15%otne vžitninske naklade. Deželni odbor Vam potem oskrbi odobritev Vašega sklepa in sam prosi okrajno glavarstvo za pobiranje doklad ozir. naklade. — Če pa nameravate pobirati nižje kot 15%otne doklade, pošljite proračun naravnost okrajnemu glavarstvu, da odredi pobiranje istih. — Proračun s sejnim zapisnikom pošljite vsaj začetkom decembra deželnemu odboru.

Letni račun s sejnim zapisnikom o odobritvi pa pošljite skupno najpozneje do konca februarja naravnost deželnemu odboru. Račun pošljite glavarstvu samo na izrecno zahtevanje.

18. Občinski urad v O.

Vprašanje: 1.) Ali sme obrtnik, ki ima obrtni list, prodajati svoje lastne izdelke na sejmi in po hišah ali samo po sejmi?

2.) Ali sme občinski odbor kaznovati od seje neopravičeno izostale odbornike, čeravno je seja sklepčna, ker je prišlo dovolj drugih odbornikov?

Odgovor:

1.) Prodajanje blaga od hiše do hiše se imenuje krošnjarenje, in je za to treba posebnega dovoljenja obrtne oblasti (okrajnega glavarstva). Tako dovoljenje mora imeti tudi tisti, ki s svojimi izdelki krošnjari. — Obrtnik sme torej prodajati od hiše do hiše samo na podlagi posebnega dovoljenja.

Pri tej priliki Vas opozorimo, da ni dovoljeno, da ena in ista oseba krošnjari in obenem stalno sejme obiskuje (naredba trg. ministerstva od 6. oktobra 1885 št. 6914, potrjena z naredbo istega ministerstva od 23. decembra 1881 št. 2 drž. zak. iz 1. 1882.).

2.) Nel § 42 obč. reda pravi, da sme župan neopravičeno izostale odbornike kaznovati z globo do 20 K, toda le pod pogojem, če v sklicano sejo ne pride toliko odbornikov, da bi mogli sklepiti.

19. Županstvo P.

Vprašanje: 1.) Se-li mora vsak sejni zapisnik poslati okrajnemu glavarstvu v pregled in potrdilo? Ga-li glavarstvo s tem potrdi, če ga ne vrne?

2.) Ali mora biti obč. proračun pred novim letom predložen okr. glavarstvu zaradi pobiranja doklad?

Odgovor:

1.) Sejnih zapisnikov ali pravzaprav prepisov istih ni treba drugače pošiljati na glavarstvo, kakor če se to od Vas izrecno zahteva. Če in kadar bo glavarstvo hotelo imeti prepis sejnega zapisnika, Vam bo pisalo; tedaj ga pošljite, sicer ne! Sploh pa Vas opozorimo, da glavarstvo nima potrjevati sejnih sklepov; ti so veljavni, če so postavljeni, brez vsakega potrdila.

2.) § 66 obč. reda zahteva, da se proračun za prihodnje leto potrdi vsaj en mesec pred koncem tekočega leta. Skrb županova je, da se proračun pravočasno izdela in vsaj en mesec pred koncem leta predloži odboru v potrjenje. — Če župan to zamudi, ga sme deželni odbor po postavi od 23. avgusta 1876 št. 15 dež. zak. kaznovati z globo do 200 K.

Glavarstvu naj se proračun takoj predloži, ko je pravilno odobren. Če ga pred novim letom ne predložite, se Vam od glavarstva ne zgodi nič hudega, pač pa nastanejo lahko sitnosti zaradi pobiranja doklad, ker davčni urad ne ve koliko odstotkov se pobira.

20. Županstvo R.

Vprašanje: Posestnik A. si je napravil ob reki mlin in sicer je v ta namen izkopal od reke posebno strugo. Stavbena in vodna oblast sta mu to dovolili, ker ni nihče proti temu ugovarjal. Ali sme A. v strugi ribe loviti?

Odgovor:

Nel § 5 kranjskega ribarskega zakona (od 18. avg. 1888 št. 16 dež. zak. iz leta 1890) pravi dobesedno: »Kadar nastane nov vodotok s tem, da se prekoplje ali napravi nova struga v ta namen, da se odvaja voda iz svoje glavne struge, tedaj je ribarsko pravico v prekopani novi strugi ali v odvajalni strugi odkazati tistim, ki imajo pravico ribariti v stari oziroma glavni strugi«.

21. Gospod I. I. v Ž.

Vprašanje: Občinski urad v Tržiču mi je ukazal, naj speljem kapnico s svoje strehe po kanalu, ki ga imam sam napraviti, v glavni cestni kanal, oddaljen od moje hiše kakih 30 metrov. Pripomnim, da po ulici, na kateri stoji moja hiša, ni speljan kak javni kanal in da občinski urad ni dal mojim sosedom sličnega ukaza, čeravno so pri njih za ukaz dani isti pogoji. Ali je občinski urad v to opravičen?

Odgovor:

Nel Če kapnica z Vaše strehe cesto poškoduje, Vam sme občina naložiti, da preprečite stekanje kapnice na cesto. Kam Vi vodo s svoje strehe speljete, to občino nič ne briga, samo da njenega ali javnega sveta ne poškodujete. Vodo najbolje speljete v podzemsko greznico (grebenično jamo) ali na gnojišče, stranišče i. t. d. Šele smrdljivo vodo bi Vam morda smeli ukazati speljati v cestni kanal; iz § 33 stavb. reda (za Kranjsko) je pa posneti, da bi se to dalo od Vas le tedaj zahtevati, če teče mimo Vaše hiše cestni kanal.

22. Županstvo Bohinjska Bistrica.

Vprašanje: Naš občinski odbor je sklenil prihodnje leto pobirati naklado na vžitino za opojne pijače in meso.

a) Ali smejo vsled te naklade gostilničarji cene na vino, pivo in žganje povzdigniti, da bi sami ne trpeli naklade?

b) Na kak način bi se dalo uvesti to zvišanje cen?

c) Ali bi moral deželni odbor to potrditi?

Odgovor:

a) Seveda smejo; vsi davki imajo to navado, da se prevajajo od producenta ali prodajalca na kupca ozir. konzumenta. Taka prevajitev ni nič krivičnega, zlasti odkar je stremljenje javnih korporacij (države, dežel in občin) obrnjeno na to, da se z visokimi davki in nakladami na opojne pijače omeji pijačevanje. Zlasti pri žganju naj plačuje davek oni, ki je pije!

b) Gostilničarji se lahko medsebojno osebno dogovorijo, kakšne cene bodo določili opojnim pijačam vsled nove naklade. Pa tudi če se ne dogovorijo, je vsakemu gostilničarju na prosto dano, zvišati za svojo gostilno cene pijač. Kmalu bodo to storili vsi, če eden začne.

c) Deželni odbor z zvišanjem cen po gostilnah nima ničesar opraviti, pač pa mora občina svoj sklep o uvedanju naklade predložiti deželnemu odboru v odobrenje in pa tudi zato, da deželni odbor potrebno ukrene, da deželni dacarji pobirajo tudi občinsko naklado. Mislimo namreč, da je za Vas cenejše in prikladnejše, če pobira tudi Vaša naklado deželni uslužbenec, kakor če bi imeli svojega.

Kakor slutimo ste stavili gorenja vprašanja zato, ker je mestni magistrat ljubljanski razveljavil oni sklep »Gostilničarske zadruge« v Ljubljani, ki je meril na povišanje cene piva. To je pa nekaj čisto drugega! Magistrat je bil namreč mnenja, da je »Zadruga« prekorčila s tem sklepom svoj delokrog. Zasebnemu dogovoru gostilničarjev pa magistrat ne bi mogel do živga.

Opazka. Vi in več drugih nas vprašujete za račun za odgovore. Opozorimo Vas, da so odgovori za naše naročnike brezplačni. Zato se čudimo, da ne naročajo vse slovenske občine lista, ki je ne glede na splošno vsebino, že zaradi brezplačnih odgovorov vreden male naročnine.

23. Županstvo Nabrežina.

Vprašanje: Finančni respicijent P. je služboval v naši občini od 19. decembra 1904 do 31. marca 1905 potem se pa preselil v Gorico. Mestni magistrat goriški zahteva, da mora naš občinski svet priznati P-u pristojnost. Ali smo po zakonu k temu primorani?

Odgovor:

Vaše vprašanje ni jasno. Iz katerega vzroka ozir. na podlagi katerega postavnega naslova zahteva goriški magistrat priznanje pristojnosti? Ali je P., ko je šel 31. marca 1905 od Vas v Gorico, stopil v pokoj ali je še služboval v Gorici? Na ta vprašanja bi morali dobiti pojasnilo, predno Vam moremo točno odgovoriti. Če P. po svojem rojstvu ni pri Vas pristojen, mu najbrže ne boste priznali domovinske pravice. Razven rojstva mu bi pristojala še dva naslova: desetletno priposestevanje in javna služba. Priposestevanje ni na mestu, ker je bil pri Vas samo dobre tri mesece. Javna služba pa menda tudi ne! V prvo Vas opozorimo, da je upravno sodišče sicer že razsodilo, da je moštvo finančne straže (nadpaznik, respicijent in nadrešpicijent) pristevati k javnim slugam, ki v zmislu § 10 domovinske novele iz leta 1896 pridobe vsled svoje službe pristojnost v občini, kjer so definitivno nastavljeni. Vendar odpade na Vaši strani dolžnost P-a sprejeti v občinsko

zavezo zaradi tega, ker je najbrže v Gorici svojo službo nadaljeval. Če pa je šel v Gorico v pokoj, se ne boste mogli vspešno protiviti sprejetju P-a.

Razne vesti.

Osebna vest. Deželnovladni konceptni praktikant g. Henrik Steska je premeščen od okr. glavarstva v Radovljico k deželni vladi v Ljubljano.

Častnim občanom je imenovala občina Ovsišče državnega in deželnega poslanca Josipa Pogačnika iz Podnarta.

Ljubljansko barje. Dne 10. t. m. vršila se je pri deželni vladi obravnava za dogovor, katerega imajo skleniti po določenih zakona za osuševanje barja država, dežela, ljubljansko mesto in interesentje, to je barjani, katere zastopa glavni močvirski odbor. Obravnave so se udeležili od c. kr. kmetijskega ministrstva dvorni svetnik Marcus in sekcijski svetnik dr. Deutsch, od deželne vlade: deželni predsednik Schwarz, ki je predsedoval tej seji in vladni svetnik L a s c h a n, od deželnega odbora: deželni glavar pl. Detela in deželno-zborski referent za deželno-kulturne zadeve Povše, ter kot zvedenca deželni stavbeni svet. Klinar in dež. rač. revident Lindtner. Glavno mesto ljubljansko bilo je zastopano po gosp. županu Hribarju in nadkomisarju Tomcu; glavni močvirski odbor zastopala sta predsednik Sbrizaj in podpredsednik Lenarčič. Po večurni razpravi dognal se je dogovor, ki ima sledeče načelne določbe: Kot stavbna doba se določi pet let počenši z letom 1908. Proračunana je potrebščina za vse to osuševalno delo na 4.184.000 K. Zvršitev dela se izroči mešani komisiji obstoječi iz delegatov in sicer dveh od c. kr. deželne vlade, enega tehniškega delegata kmetijskega ministrstva, treh od deželnega odbora kranjskega, dveh od glavnega močvirskega odbora, enega zastopnika glavnega mesta ljubljanskega. Tej komisiji predseduje c. kr. deželni predsednik. Delokrog tej komisiji določi se sledeči: a) Presoja načrtov in proračunov in morebitnih preminjvalnih načrtov; b) oddaja dela, nadzorovanje izvršbe, kolavdiranje izvršenih del ter vseh stavbenih računov; c) Predlaganje stavbenega ravnatelja ter vseh potrebnih tehniških moči. Zastopnikoma ministrstva in deželnega odbora pridržana je pravica ugovora (veto) proti sklepom te komisije, ako bi isti nasprotovali načelom zastopanih teh dveh oblastnij. Stavbenega ravnatelja imenuje deželni odbor dogovorno s kmetijskim ministrstvom, ta pa dobi poseben tehniški nadzorovalen komité, sestavljena iz tehnikov kmetijskega ministrstva, deželne vlade, deželnega odbora, močvirskega odbora in mesta ljubljanskega. Ta tehniški komite, katerega vodi delegat kmetijskega ministrstva, nadzoruje vsa dela v izvršbi, ima nadzorovati gradivno blago ali material ter solidnost vseh naprav. Deželnemu odboru pa pristojna pravica vsikdar zahtevati najpodrobnejša pojasnila v vsej delovršbi. — Komisija je sprejela v dogovoru tudi dopustnost izvršbe dela oziroma posameznih naprav v lastni režiji, v kolikor bi se po tehniških izjavah iste dale v lastni režiji ceneje izvršiti. — V prvih dveh stavbenih letih 1908 in 1909 se imajo dela v mestu po Ljubljani izvršiti. V posebnem paragrafu so se določile dobe, v katerih imajo razni zastopi vplačevati svoje prispevke v stavbni fond in sicer ima plačati mesto ljubljansko 418.400 K; kmetijsko ministrstvo 1.882.800 K; dežela kranjska 502.080 K; dežela kranjska založi za barjane-interesente 1.380.720 K, katere pa morajo interesentje v dobi 50 let vrniti in sicer prvih deset let mora de-

žela trpeti vse obresti, katere imajo interesentje po preteku prvih deset let, torej, ko bo vse osuševalno delo ne le že povsem dovršeno, ampak ko bo tudi vsak gospodar barjanskega sveta že užival uspehe tega kulturnega izboljševalnega dela, se prične z ednajstim letom s 4% obrestmi in letnimi odplačilnimi roki v nadaljnjih 40. letih. Dežela bo pri tem, da bo imela založiti za barjane to svoto, skozi 10 let in potem, ker bo le 4% obresti dobivala, ko jo bo obrestna mera za dotično posojilo višje stala, nosila poleg svojega vplačanega prispevka 502.080 kron, breme približno 400.000 K. — Stavbni fond bo upravljal deželni odbor, ki bo proti po tehniškem komiteju odobrenim nakazilom stavbenega ravnateljstva izplačila nakazoval v izplačilo pri deželni blagajnici, vse račune pa bo dež. knjigovodstvo vodilo. Ker so bili sklepi soglasni, ni dvoma, da bodo kmetijsko in finančno ministrstvo kakor tudi dež. odbor ta dogovor formalno podpisali; na podlagi tako odobrenega dogovora se bo sestavila komisija, ki bo takoj razpisala mesto stavbnega ravnatelja ter tehniškega osebja, katero bo vse potrebno pripravilo, da se to veliko kulturno delo razpiše in najkasneje z 1. 1908 prične to za naše barje velepomembno delo ter tako stavi predpogoj za boljše bodočnost oratarja barjana, pa tudi s tem kulturnim delom izboljšajo gospodarske razmere v stolnem mestu in njega okolici.

Občni zbor društva za pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja se je dne 28. novembra t. l. pod predsedništvom podpredsednika dr. Jožef Koslerja v posvetovalnici ljubljanskega magistrata vršilo; članov se ga je veliko število ndeležilo. O delovanju leta 1905 poročal je društveni tajnik; iz tega poročila posnamemo nastopne podatke: V imenovanem letu se je kupilo 49.045 kg umetnih gnojil za 3.997 K 86 h. Ker društveniki dobivajo gnojila za 30% ceneje, skupilo se je zanje 2.798 K 52 h, primanjkljaj v znesku 1.199 kron 34 h pa je društvo iz lastnih sredstev poravnalo. Semen (semenskega ovsa, jarega ječmena, detelnega in travnega semena) se je 2.810 kg za 948 K 49 h nakupilo in članom po znižani ceni oddalo. Razloček pri znižanih cenah v znesku 100 K je tudi društvo trpelo. Društvo je na lastne stroške barska preizkuševališča (preizkuševalna polja in travnike) pri Škofelji, Studencu, ob Iški cesti pri Studencu, pri Borovnici, Blatni Brezovici in Vrhniku vzdrževalo. Za gnojila in semena, ki so se na teh preskuševališčih porabila, izdalo se je vsega skupaj 364 K 21 h. Na teh preskuševališčih so se deloma prav dobri, deloma povoljni uspehi dosegli o čemur so društvena poročila „Izvestja“ natančneje pojasnovala. Društvo je v poročilnem letu imelo troje shodov in sicer dne 8. decembra v Škofelji, dne 17. decembra v Studencu in dne 26. decembra v Notranjih Goricah; na teh shodih je g. dr. E. Kramer predaval o umnem pridelovanju krme na ljubljanskem barju. Teh zborovanj se je nad 300 kmetovalcev udeležilo, izmed katerih se je nad 100 za nove društvenike vpisalo. Dr. E. Kramer je društvenike o obdelovanju barja poučeval deloma v društveni pisarni, deloma na preizkuševalnih poljih in travnikih. Društvena poročila „Izvestja“ so mnogo poučnega gradiva obsegala ter so se med člane brezplačno radelila. V poročilnem letu je štelо društvo 360 članov. Kot navoditelj za obdelovanje travnikov je bil gospod Ignacij Bezenšek nastavljen. Društvo je nadalje na preizkuševališču v Črni vasi društveno drevnico ustanovilo, v kateri se je spomladi 1906 nasadilo 1.500 cepljenk, tekom 1907 se bo ta drevnica znatno povejšala. Cepljenke izborno uspevajo. Tajnikovo poročilo se je z zadovoljstvom na znanje vzelo.

O računskem zaključku za l. 1905 je kot pregledovalec društvenih računov poročal gospod magistratni nadkomisar Jakob Tomc. Dohodki so znašali 7.790 K, izdakti 6.253 K 47 h, tako da je z dnem 31. decembra v blagajni ostalo 1.536 K 53 h. Računi so bili v popolnem redu ter se je potem društvuemu odboru dal absolutorij. Gospoda oskrbnik L. Rundt in dr. Mauring sta predlagala, naj se nova preskuševališča ustanove v Verbljenjah, Brestu in Babni Gorici. Predlogi so bili sprejeti: istotako sta bila sprejeta predloga gospoda Karol Počivavnika in dr. Mauringa, naj se potrebno ukrene, da se bo pri razdeljevanju podpor oziralo na hleve, ki bi se na ljubljanskem barju umno zgradili. Gosp. dr. E. Kramer je predlagal, naj se vsem ljudskim šolam na ozemlju ljubljanskega barja, in sicer v Brezovici, na Vrhniku, v Notranji Gorici, Tomišlju, Studencu in v Želimljah podarijo zbirke kmetijskih semen in umetnih gnojil. Predlog je bil soglasno sprejet. Vrhniški župan gospod Gabrijel Jelovšek je nasvetoval, naj se kratko navodilo o uporabi umetnih gnojil izda in med društvenike razdeli. Sprejeto. Gospod Franc Tršar z Vrhlike je predlagal, naj se društvenemu odboru in posebno gospodu dr. E. Kramerju za požrtvovalno delovanje izreče zahvala ter naj se zborovalci v ta znak dvignejo s sedežev. Zbor je to z odobravanjem storil.

Vranski okrajni zastop. Dne 11. decembra se je sestavil novi odbor. Načelnik je soglasno zopet gospod župnik Franc Zdošek, podnačelnik zopet g. notar Mihael Jezovšek; odborniki pa gg.: Fr. Schauz, Florijan Rak, Fr. Cukala, Mihael Jezovšek in Josip Pauer.

Vodovod v Radovljici je zagotovljen že prihodnjo spomlad. Da se je ta velevažni napredek dosegel, gre zahvala državni in deželni podpori in pa premišljenemu nastopu prizadetih občin. Z vodovodom pridobi prijazno gorenjsko mesto velikansko v zdravstvenem oziru, a tudi promet s tujci se bo dvignil.

C. kr. poštnohranilnični urad na Dunaju je te dni razposlal okrožnico z računom za mesec november. Iz izvestja povzamemo sledeče podatke. Tekom novembra se je po celi državi v varčevalnem in čekovnem oddelku skupaj v l o ž i l o 3.252.050 krat, skupaj pa 878.541.768 kron, od tega po naših krajih pride 23.064.698 K na Štajersko, 7.976.820 K na Koroško, 6.059.797 K na Kranjsko, 12.242.489 K na Primorsko (Trst, Istra, Gorica, Gradiška), 3.160.889 K na Dalmacijo; v r n i l i so pa v 815.039 slučajih skupni znesek za 831.970.805 kron, od tega 10.984.074 K po Štajerskem, 2.001.178 K po Koroškem, 3.124.411 K po Kranjskem, 6.231.353 K po Primorju, 849.286 K v Dalmaciji. Med povračili nahaja se 183 milijonov 421.648 K, za kar je urad vložnikom po želji kupil in odposlal vrednostnih listin. Število vložnikov je naraslo za 7.311 oseb v varčevalnem, za 467 v čekovnem in za 462 v nakazničnem (clearing) prometu. Skupno število vložnikov sedaj je 1.999.853 v oddelku varčevalnem, 72.892 v čekovnem, in izmed teh jih je 71.845 tudi v nakazničnem. Ob svojo knjigo-vložnico je prišlo 165 varčevalcev, med njimi po naših krajih eden v Javorniku, in ta je dobil novo knjižico dne 19. t. m.

Draginja pri petroleju. Mnogim ni znano, zakaj je petrolej pri nas v Avstriji tako visoko v ceni. V sledečem o tem malo pojasnila. Zveza ali kartel med čistilnicami je pravi in glavni vzrok draginji. Prečiščen petrolej stane 10 do 11 kron pri 100 kg., takozvana porabnina (davek) znaša 13 kron, toraj skupno z davkom stane petrolej tovarnarja kakih 23 kron 100 kg. Lastniki čistilnic bi imeli pri prosti konkurenci že lep dobiček, če bi vzeli 2 do 3 krone pri 100 kg dobička

in v tem slučaju bi stal petrolej kakih 25 do 26 kron, kakor pred 4 leti, ko ni obstajal kartel. Vsled kartela pa dvigajo bogati kapitalisti, lastniki čistilnic cene samovoljno in si polnijo svoje nikdar dosti napolnjene žepe, ter s tem odirajo ljudstvo. Današnje cene so tako visoko privite, da je skoro izključen vsak nadaljni trajni povišek, ker inozemsko blago notira približno 10 kron transito prištevši porabnino 13 kron in uvozno carino 11 kron znaša tedaj cena pri 100 kg približno 34 kron brez sodov. Lastniki čistilnic pa so, kakor je bilo že objavljeno iztuhali novo šikano. Vsi prazni sodi se jim morajo vrniti v nekaj tednih za ceno, katero diktirajo sami, pri tem pa ne plačajo niti polovice vrednosti, kar stanejo sodi v novem stanju. Lahko se pa nekega dne domislijo, kaj bomo mi za sode toliko dajali, nazaj nam jih morate itak prodati, določijo lahko tudi še nižje cene, in to bi bila zelo občutna škoda za trgovce. Po človeški pameti, bi si lastniki čistilnic niti prilastovati ne smeli pravice siliti koga za obvezno vrnitev praznih sodov, kajti sode dajejo vse čistilnice franko s pošiljativjo in kar je gratis podeljeno čez to naj vendar lastnik razpolaga, kakor mu boljše kaže. Te pravice se pač ne morejo nikomur kratiti. Glede obvezne vrnitve praznih sodov, zasledujejo čistilnice najbrže dvojni samopašni namen: prvič nadobaviti si sode po slepi ceni in drugič preprečiti morebitni uvoz inozemskega petroleja v sodih, katere sedaj enostavno reklamujejo zase. Vsaki kartel pomenja napad na itak prazne ljudske žepe. Postave proti kartelom v Avstriji menda še nimamo. Toda država bi se lahko poslužila za odpravo visokih cen zelo vspešnega sredstva. Kategorično naj bi zaklcala kartelirancem: S ceno petroleja nazaj, ali pa dovolimo carine prost uvoz in draginje bi bilo mahoma konec. Z odpravo uvozne carine za petrolej bi državna blagajna prav nič ne trpela, pobrala bi od inozemskega produkta od 100 kg 13 kron porabnine, prav toliko, kot od tuzemskega. V tem slučaju nastal bi seveda krik in vik od strani petrolejskih baronov, češ država uničuje našo industrijo, a temu ni tako. Naš petrolej celo uvažujejo in to ne v malih množinah posebno v Nemčijo. Tam seveda ne dosežejo oderuških cen. Petrolej rabijo vsi stanovi. Zato je pa dolžnost vseh pravih ljudskih poslancev imeti skrb in delati na to, da se odiranju napravi konec in da se pijavkam ljudske krvi rožički temeljito poščipajo. V Ameriki je predsednik Združenih držav v novjšem času trustom napovedal najhujši boj zlasti petrolejskemu trustu. Trustovci izžemali so iz ljudstva velikanske milijonske svote. Državi se je zdelo to končno preveč. Kartelirani mogotci bi sicer pričeli ako država kaj proti njim ukrene uporno gibanje, a upati je, da jih bode država ugnala, posadila na zatožno klop ter prisodila kazen, katero so zaslužili.

Poučne drobtine.

O stroških konjederca. Kadar razglasi glavarstvo pasji kontumac, pošlje po navadi po prizadetih občinah konjederca, da pregleda, če in v koliko se ljudstvo drži kontumačnih predpisov, ki veleajo, da imajo biti psi zavarovani ali pa da nosijo nagobčnike,

če prosto okoli tekajo. Stroške za take pohode konjederca ima trpeti občina, v katere okolišu je imel konjederca opraviti v zmislu § 42 odstavek 2. kužne postave. Tako je razsodilo upravno sodišče 5. oktobra 1905 št. 10.615. — Višino konjederčevega računa pa ima določiti okrajno glavarstvo.

Tožbe proti krajnim šolskim svetom so po neki sodbi najvišjega sodišča iz zadnjega časa nedopustne. Sodišče, pri katerem se take tožbe vlagajo, jih ima zavrniti, ne da bi razpisalo razpravo. V svojih razlogih k tej sodbi pravi najvišje sodišče, da krajnim šolskim svetom kot takim manjka značaj juridične osebe, h katere bistvu spada samostojno premoženje. Krajni šolski sveti pa nimajo svojega premoženja, kakor tudi občinski odbori ne, nego so le upravitelji krajno-šolskega ozir. občinskega premoženja. — V tožbah za obvezanosti, ki jih je sklenil krajni šolski svet, je torej navesti kot toženca „šolski okoliš“; vročiti se ima seveda tožba načelniku krajnega šolskega sveta.

Ali priposestvujejo slaboumni domovinsko pravico? O tem vprašanju se je že večkrat razpravljalo in so si bila mnenja zelo različna. S sodbo do 12. februarja 1904 št. 1511 je pa upravno sodišče rešilo to sporno vprašanje in izreklo: 1.) pri slaboumnem se ne more govoriti o prostovoljnem bivanju, vsled česar tudi tak človek domovinske pravice ne more priposestvovati; 2.) vendar pa je priposestvovanje tudi pri slaboumnih pod gotovimi pogoji mogoče, ako niso pod kuratelo, iz česar sledi, da je na vsak način izključen od priposestvovanja le slaboumni kurand.

Disciplinarna oblast v kaznilnicah in zboljševalnicah. Malokomu je znano, da kaznovanje zaprtih po velikih kaznilnicah in zboljševalnicah v premnogih slučajih ne pristoji sodiščem, ampak kaznilničnemu vodju ozir. ravnatelju. Disciplinarna oblast po kaznilnicah in zboljševalnicah, ki jih nadzorujejo in vodijo po svojih uradnikih deželne vlade in namestništva je vrejena z naredbo notranjega ministerstva od 4. julija 1860 št. 173 drž. zak. Bistvene določbe so: kaznovanje po zavodih, ki jih oskrbujejo redovnice, pristoji glede ženskih prednic redovnic sami, glede moških pa nadzorniku sporazumno s prednico. Kjer ni redovnic, smejo kaznovati ravnatelji sami. Kaznovati smejo le-ti za vse prestopke in pregreške zaprtih. Edino-le hudodelstva so pridržana sodiščem. — Ti predpisi pa ne veljajo za kaznilnice pri sodiščih.